Največji slovenski dnevnik v Združenih državah
Velja za vse leto . . . $6.00
Za pol leta $3.00
Za New York celo leto - $7.00
Za inozemstvo celo leto $7.00

GLAS NARODA

List slovenskih delavcev v Ameriki.

The largest Slovenian Daily in the United States.
Issued every day except Sundays and legal Holidays.
75,000 Readers.

TELEFON: CHelsea 3—3878 | Entered as Second Class Matter September 21, 1903, at the Post Office at New York, N. Y., under Act of Congress of March 3, 1870 | TELEFON: CHelsea 3—3878

NO. 125. — ŠTEV. 125. | NEW YORK, TUESDAY MAY 29, 1934. — TOREK, 29. MAJA 1934 | VOLUME XLII. — LETNIK XLII.

POGAJANJA S STAVKARJI NA MRTVI TOČKI

PRETEČA STAVKA V JEKLARSKI INDUSTRIJI JE ZELO RAZBURILA VPLIVNE WASHINGTONSKE KROGE

Novi nemiri v Clevelandu, Bostonu, New Orleansu in San Franciscu. — V Pekin, Ill., je bilo poslano vojaštvo, da bo vzdrževala red. — Senator Wagner je pozval v Washington predsednika unije jeklarjev. — Klavniški delavci v St. Louisu so zmagali. — Revizija pravilnika za jeklarsko industrijo.

V Toledo, Ohio, je po pet dni trajajočih nemirih in izgredih, tekom katerih je bilo na stotine oseb ranjenih in nekaj usmrčenih, zavladal navidezen mir, dočim so poganja med stavkarji in delodajalci dospela na mrtvo točko.

O novih sporih pa prihajajo poročila iz Clevelanda, kjer so zaštrajkali vozniki taksijev, iz New Orleansa in Pekin, Ill., kamor je bila poslana narodna garda, da vzdrži red.

Stavka nakladalcev v San Francisco se še vedno vrši. Včeraj je bilo v spopadih ranjenih osem oseb, ki so jih morali odvesti v bolnišnico. V St. Louis se je polovica stavkujočih klavniških delavcev vrnila na delo, druga polovica se bo pa vrnila po desetih dneh. Stavkarji so izvojevali vse, kar so zahtevali.

V Laurinburg, N. C., so zastavkali delavci Waverly Mills.

V New Orleans sta bila včeraj ranjena dva stavkokaza. Slično poročilo je dospelo tudi iz Bostona, Mass., kjer štrajkajo šoferji truckov.

Washingtonski vladni krogi se zelo razburjajo vsled položaja v težki industriji, ki postaja od dne do dne ostrejši.

Senator Wagner, ki je predsednik narodne zvezne komisije, je brzojavno povabil v zvezno glavno mesto M. F. Tighe-a, predsednika Amalgamated Association of Iron Steel and Tin Workers. V posvetovanjih ž njim bo skušal dobiti kakšen temelj za uravnavo spora med jeklarji in jeklarskimi baroni.

Istočasno je izjavil pravni zastopnik NRA, Donald Richberg, da je odredil splošno revizijo pravilnika za jeklarsko industrijo. V kakšnem oziru bo pravilnik izpremenjen, se zaenkrat še ne ve.

TOLEDO, Ohio, 28. maja. — Vsi, ki so domnevali, da bo v doglednem času uravnan spor med stavkarji in vodstvom Electric Auto-Lite Companu, so razočarani.

Zvezni posredovalec Charles P. Taft je pozval ponovno k sebi zastopnike obeh strank. Zastopnik delavcev je odločno izjavil: — Ako se sporazumemo v dvajsetih minutah, je dobro, če ne pa — konec. Pogajanja so se ob osmih zvečer končala, ne da bi prišli nasprotni si stranki do najmanjšega sporazuma.

V stavkovnem okrožju je vladal danes mir. Nevarnost, da bi zastavkali vsi električarji oziroma, da bi izbruhnil generalni štrajk, je zaenkrat odstranjena.

Včeraj sta bili pokopani dve žrtvi izgredov in sicer 22letni Frank Huby ter 20letni Steve Cygon. Pogreba se je udeležila silna množica delavcev.

Danes je bilo privedenih pred sodišče nadaljnih 31 aretirancev. Sodnik bo jutri izrekel obsodbo.

C. O. Miniger, predsednik Electric Auto - Lite Co., in governer White sta izrazila upanje, da bo stavka v kratkem končana. Minniger je rekel: — Naša družba si je prizadevala s katerokoli skupino delavcev delovati za mir. Žal mi je, ker so se završili krvavi izgredi, toda zares ne vem, kako bi jih bilo mogoče preprečiti. Ako bi ugodili pretiranim zahtevam delavcev, bi bila usoda našega podjetja zapečatena.

Podpredesednik Auto-Lite Company, J. Minch, je danes ponovno zatrjeval, da ima neoporečene dokaze, da so izgrede zanetili komunisti.

Šerif Krieger je izrazil upanje, da bo stavka že jutri končana. V tem slučaju bo takoj priporočil governerju, naj odpokliče milico, čije navzočnost je bila v zadnjem tednu absolutno potrebna (po njegovem mnenju, seveda).

Krieger je bil namreč oni, ki je takorekoč prisilil governerja, da je poslal v Toledo oddelke narodne garde.

Kubanski teroristi so zopet na delu

RAZSTAVA ... JE DOBRO OBISKANA

Hoteli in železnice imajo dobro kupčijo. — Prvi dan je obiskalo razstavo 154,663 ljudi.

Chicago, Ill., 28. maja. — Prvi dan otvoritve svetovne razstave in naslednji dan je razstavo obiskalo toliko ljudi, da vodstvo razstave in trgovci pričakujejo najlepši uspeh.

Po uradnih podatkih je otvoritveni dan obiskalo razstavo 154,663 ljudi in skoro 35,000 več, kot ob otvoritvi lanskega leta.

Železniške, zračne in avtodružbe, kakor tudi hoteli pričakujejo letos mnogo boljšo kupčijo kot lansko leto.

Hotelska družba pravi, da bodo čikaški hoteli nastavili 23,000 novih delavcev, ker tekom poletja pričakujejo mnogo posetnikov.

En sam hotel v Loop je nastavil 1000 novih uslužbencev, nek drug hotel 800, medtem ko so ostali hoteli povečali svoje osobje od 25 do 300 ljudi. Naprej je že naročenih 30 odstotkov več sob kot lansko leto; nek hotel je že oddal 80 odstotkov sob. Poleg razstave pa bo letos v Chicagu tudi skoro 1000 konvencij in zborovanj.

Neka potniška družba bo vsak dan naročila po 3000 hotelskih sob, medtem ko jih je lansko leto samo 2500.

Nickel Plate železnica je poslala v Chicago dva posebna vlaka s 1000 potniki. Tudi Baltimore and Ohio železnica je poslala dva posebna vlaka, druge železniške družbe pa so imele tudi slično zelo povečan promet.

Dvajset avtnih družb, ki imajo v Chicagu svoje postaje, pričakujejo, da bodo imele letos 50 odstotkov več prometa kot lansko leto.

Do sedaj še niso objavljena poročila, koliko so obiskovalci na dan otvoritve izdali, toda lastniki koncesij so izjavili, da so napravili dobro kupčijo.

Generalni ravnatelj razstave major Lenox R. Lohr pravi, da bodo obisk razstave in izdatki obiskalcev letos mnogo večji kot lansko leto. In lansko leto je znašal promet na razstavi okoli 400 milijonov dolarjev.

STAVISKIJEVI DRAGULJI NA ŠPANSKEM

Madrid, Španska, 28. maja. — Neki izvedenec za dragulje in zastopnki pariške policije sta danes obiskala špansko justično ministrstvo. Ta obisk je v zvezi z zloglasnim Staviskijevim škandalom. Obstoji namreč možnost, da se nahajajo Staviskijevi dragulji na Španskem.

☞ Zavoljo postavnega praznika ☞ **Spominskega dne"** ne izide ☞ jutri "Glas Naroda". Prihodnja številka izide v četrtek, ☞ dne 31. maja.

Uprava "Glas Naroda".

"V DENAR JE TREBA ZAUPATI"

Kapitalisti morajo imeti zaupanje, da je kapital varno naložen. — Industrijo naj podpre privatni kapital.

Washington, D. C., 28. maja. — Obnovitev težke industrije je mogoča le pod pogojem, da kapitalisti zaupajo da je denar varno investiran in da bodo od tega denarja imeli tudi zadosten dobiček. To je bil odgovor odbora za veleindustrijo na vprašanje predsednika Roosevelta, na kak način bi bilo mogoče tudi to industrijo oživeti. Ta odbor pa obenem tudi poudarja, da naj na mesto vladne podpore stopi privatni kapital.

Odbor, čegar predsednik je Baldwin Locomotive Works, Geo. H. Houston, smatra za potrebno, ako hočejo da se obnovitev te industrije v doglednem času prične naslednje štiri točke:

1. Privatni kapital se mora svobodno stekati v privatna podjetja;

2. zdrav hipotečni trg;

3. taki odnošaji med delavci in delodajalci, da vodijo k složnemu sodelovanju, ne pa k prepirom, in

4. izenačenje cen med poljskimi pridelki in industrijskimi izdelki.

Poleg tega odbor tudi zahteva takojšnjo izravnavo proračuna, da je spravljena s sveta vsaka bojazen neomejene inflacije. Odbor pa je Wagnerjevo predlogo za narodni posredovalni urad označil za predrastično in jo zavrgel.

Odbor se je tudi postavil proti načrtu predsednika Roaseveltu, da bi se povečal izvoz z mednarodnimi carinskimi pogodbami.

Chicago, Ill., 28. maja. — Predsednik International Garment Workers Union of America, David Dubinsky, je rekel, ko je prišel na konvencijo unije, da je vseh 185,000 članov unije zaposlenih. Dubbinsky je tudi rekel, da je položaj delavcev njegove unije v New Yorku sijajen. Unija je pred poldrugim letom imela 50,000 članov.

Dubinsky pravi da se ima unija zahvaliti predsedniku Rooseveltu.

THOMAS SE BORI ZA PRVENSTVO

Med "staro gardo" in Thomasom se bo pričel boj.—Zborovanje v Detroitu bo prineslo odločitev.

Še ta teden bo najbrže prišlo v socijalistični stranki med "staro gardo", katere voditelj je bil umrli Morris Hillquitt iz New Yorka, in Normanom Thomasom ter njegovimi pristaši, do boja za vodstvo stranke.

Thomas, ki je bil nekoč prezbiterijanski duhovnik in predsedniški kandidat l. 1932, je sedaj najbolj znani agitator in organizator socijalistične stranke. Stari vodilni socijalisti, ki so bili Hillquitovi pristaši, pa ga ne priznavajo za 100-odstotnega marksista.

Spor med Hillquitom, ki je bil leta 1912 tudi predsedniški kandidat in je med vsemi socijalističnimi kandidati dobil še največ glasov, namreč skoro 1,000,000, in Thomasom je zadnja leta bil vedno boj očiten. Hillquitt je vedno veljal za zastopnika čiste marksistične socijalistične levice, medtem ko je Thomas pripadal oportunistični desnici, ki je zahtevala amerikanizaranje stranke.

Socijalistični centrum je vedno zastopal in še sedaj zastopa župan v Milwaukee, Wis. W. Hoan, ki je pred dvema letoma v boju za predsedništvo socijalistične stranke propadel proti Hillquitu.

V petek se prične v Detroitu konvencija socijalistične stranke. Konvencija bo povečini posvečena borbi med temi tremi skupinami — levice, desnice in centruma. Hoan bo zopet skušal doseči predsedniško mesto, katero ima sedaj podpredsednik mogoče organizacije Amalgamated Clothing Workers, Leo Krzycki. Thomas pri tem najbrže ne bo nastopil kot Krzyckijev tekmec, pač pa bo skušal pridobiti delegate za svoj program, da se stranka omeji samo na ameriško delavstvo. Pri tem bo še stara Hillquittova stranka skušala obdržati v stranki svojo veljavo.

EKSPLOZIJA BOMBE NA POKOPALIŠČU

Pariz, Francija, 27. maja. — Veliko število uglednih Italijanov in Francozov, med njimi tudi generala Garibaldi in Gouraud, je le o čudnem naključju ušlo težkim poškodbam ali mogoče celo smrti, ko je eksplodirala bomba na Pere Lachaise pokopališču. Dva delavca sta bila ranjena.

Tekom spominskih svečanosti so vzklikali Italijani "Živela Francija!", Francozi pa "Živela Italija!" Slišati je bilo tudi klice: "Proč s fašizmom!" — toda policija je kalilce miru kmalu pregnala.

PACELLI JE POSVETIL IGRIŠČE

Rim, Italija, 27. maja. — Papežev državni tajnik kardinal Pacelli je včeraj posvetil igrišče Kolumbovih vitezov na bregu Tibere. Igrišče je prostorno ter je na njem prostor za baseball, tennis in kopanje.

Advertise in "Glas Naroda"

NAMERAVAN ATENTAT NA POSLANIŠKEGA TAJNIKA

HAVANA, Kuba, 28. maja. — Amerikancem sovražni kubanski teroristi, ki so včeraj skušali usmrtiti ameriškega poslanika Jeffersona Caffreya, so danes vprizorili napad na avtomobil prvega ameriškega poslaniškega tajnika Freemana Mathewsa.

Poslaniškega tajnika ni bilo v avtomobilu. Avtomobil so ustavili štirje neznanci. Dva sta potegnila revolverje ter zapovedala šoferju, naj ustavi. Ko sta se prepričala, da ni v avtomobilu nikogar, sta razbila šipo. S klicem "To je za Mathewsa!" so neznanci pobegnili.

Ameriški poslanik Cafferey je včeraj priznal, da ni bil včerajšnji napad na njegovo stanovanje prvi. Neznanci so že pred tremi tedni streljali na hišo, v kateri stanuje.

Chas. Taylor, ki je včeraj vozil avtomobil poslaniškega tajnika, je izpovedal:

— Ko sem se vračal iz Country Club Parka, so stopili iz Fordove kare štirje neznanci in mi veleli, naj ustavim.

— Eden med njimi je potegnil revolver in mi rekel:

— Resno ti svetujemo, da zapustiš v teku dveh tednov Havano. Danes naj bo tvoja zadnja vožnja z Mathewsovim avtomobilom. Nikar ne vozi več. To je pa za Mathewsa — je zaključil neznanec svojo pretnjo in razbil šipo na vratih. Nato so skočili v svojo karo in se odpeljali.

CODOS IN ROSSI STA POLETELA IZ PARIZA V NEW YORK

Ob jutranji zarji v ponedeljek sta francoska letalca Paul Codos in Maurice Rossi na svojem poletu z Bourget letališča v Parizu dosegla ameriško celino ter pristala na Bennett Fied v Brooklynu.

Ob 5.20 zjutraj sta letalca s svojega aeroplana Joseph Le Brix, s katerim sta lansko leto poletela iz New Yorka v Rajak v Siriji, po radiju naznanila, da se nahajata na meji med Novo Scotijo in New Brunswickom.

Atlantik sta preletela v rekordnem času, kajti povprečno sta napravila po 105 milj na uro, navzlic težkemu tovoru 2055 galon gazolina.

Vso pot sta bila po radiju v zvezi z ladjami na Atlantiku.

Codos in Rossi sta bila namenjena v San Diego, Cal., pa sta morala v New Yorku pristati.

TRINAJST TURISTOV USMRČENIH

Bordeaux, Francija, 28. maja. Na vožnji proti tukajšnjemu mestu je bilo usmrčenih 13 španskih turistov, ko je zavozil bus v neko drevo. Bus je začel goreti, in nobenega izmed turistov ni bilo mogoče živega rešiti.

CARUSOV SIN OBSOJEN

Bologna, Italija, 28. maja. — Prizivno sodišče je včeraj potrdilo obsodbo nižje instance ter je poslalo sina slavnega tenorista Enrica Carusa za dve leti v ječo, ker je pred tremi leti v sporu tako poškodoval nekega kmeta, da bo pohabljen za vse življenje.

ZADNJE URE ADM. H. TOGA

Admiral, ki je potopil rusko brodovje, misli na cesarja, ko se mu bliža konec. — Ima raka v grlu.

Tokio, Japonska, 28. maja. — Bivši vrhovni poveljnik japonske mornarice admiral grof Hejhačiro Togo, ki je star 87 let, je na smrtni postelji in zdravniki so opustili vsako upanje, da bi še ozdravel. V vratu ima raka, ki se je še poslabšal, ko je nastopil bronhijalni katar; poleg tega pa ima tudi kamne v mehurju.

Vest o admiralovi bolezni je bila objavljena 27. maja ob 29-obletnici pomorske bitke v Japonskem morju, kjer so njegove ladje uničile rusko baltiško brodovje v rusko-japonski vojni leta 1905.

Umirajoči admiral leži v svoji majhni, z bambusom pokriti hiši na solnčnem griču z razgledom na cesarsko palačo Čijoda, kjer se je sprl s tedanjim cesarjem Meiji, ko je izdeloval načrt za pomorsko bitko z Rusi.

Togo je postavil to hišo kot mlad mornariški poročnik, je v njo pripeljal svojo nevesto ter je v njej živel celo svoje življenje. Hišo bodo ohranili kot narodni muzej.

Togova postelja je primaknjena k oknu, da more gledati na vrtnice, katere je sam posadil, in na cesarski grad. Na svilnati blazini leži pred njim zlata sablja, katero mu je podaril cesar Taiši.

Ob njegovi postelji sta neprestano 74 let stara žena Setsu-Ko in njegov sin Takaši. Zgodaj zjutraj so prišli k bolniku odposlanci cesarice-vdove Sadako in princev Čičibu, Takamtsu in Sumi z darili. Admiral je bilo zelo ginjen in je rekel: "Pripravljen sem umreti. Živel sem dovolj dolgo in sem imel srečno življenje v službi naših cesarjev. Japonsko sem videl, ko je šla skozi čudovito dobo. Toda svoje pozornosti ne smemo opustiti. Ne smemo kreniti s prave poti, od življenja nesebične vdanosti do prestola".

Togo je leta 1905 s svojim brodovjem počakal rusko bojno brodovje, ki je bilo na potu iz Kronstadta v Baltiškem morju, v morski ožini Tsusima. Ko so se ruske ladje prikazale, jih je napadel z vsemi svojimi ladjami. Izmed 40 največjih ruskih ladij je bilo potopljenih 38 ladij. S to zmago je bila Japonski odprta pot za njeno nadoblast v severni Aziji.

BOMBA V GLASGOWU

Glasgow, Irska, 27. maja. — Na dvorišče Merryhill vojašnice je bila danes vržena bomba. Bomba je eksplodirala, pa je povzročila le malenkostno škodo.

"Glas Naroda"

Owned and Published by
SLOVENIC PUBLISHING COMPANY
(A Corporation)

Frank Sakser, President — L. Benedik, Treas.

Place of business of the corporation and addresses of above officers:
216 W. 18th Street, Borough of Manhattan, New York City, N. Y.

"GLAS NARODA"
(Voice of the People)

Issued Every Day Except Sundays and Holidays

Za celo leto velja za Ameriko in Kanado	$6.00	Za New York za celo leto	$7.00
Za pol leta	$3.00	Za pol leta	$3.50
Za četrt leta	$1.50	Za inozemstvo za celo leto	$7.00
		Za pol leta	$3.50

Subscription Yearly $6.00

Advertisement on Agreement

"Glas Naroda" izhaja vsaki dan izvzemši nedelj in praznikov.

Dopisi brez podpisa in osebnosti se ne priobčujejo. Denar naj se blagovoli pošiljati po Money Order. Pri spremembi kraja naročnikov, prosimo, da se nam tudi prejšnje bivališče naznani, da hitreje najdemo naslovnika.

"GLAS NARODA", 216 W. 18th Street, New York, N. Y.
Telephone: CHelsea 3—3878

NEVARNOST NOVE VOJNE

Skoro ni dneva, da ne bi vodilni pariški listi prinašali napisov z velikimi črkami:

"Nemčija se oborožuje, oborožuje, oborožuje!"

"Ali gradi Nemčija velike Berte?"

"Nemčija izdeluje orožje in municijo brez konca."

Poleg obširnega popisa nemškega oboroževanja pa prinašajo listi pohlevne novice, kot n. pr.:

"Pri letošnjih francoskih manevrih bo po mnogih letih postavljena divizija rezervistov na vojno podlago."

"Prihodnji mesec se bodo vršili skupni manevri armade in mornarice v Morbijskem zalivu."

"Za utrjenje meje je bilo dovoljenih 1.175.000.000 frankov, za armado in zračno silo pa 980.000.000 frankov."

"Borza je bila danes prizadeta vsled vesti o podaljšanju vojaške službe."

Take vesti pač ne morejo dajati mnogo upanja razorožitveni konferenci.

Niti v letih 1913 in v začetku 1914 ni bilo take vojne nevarnosti kot je ravno sedaj. Sodeč po sedanjem političnem položaju, skoro ni mogoče rešiti napetosti med Francijo in Nemčijo drugače, kot z vojno.

Pri tem pa zastopniki francoske vlade zatrjujejo, da Francija želi mir, da francoski narod ne mara vojne in da se bo Francija borila samo v samoobrambi.

In Nemci zagotavljajo isto. Zahtevajo enakost in pravico do življenja in armado, ki bo dovolj močna za obrambo.

Noben državnik pa ne prizna resničnega položaja. Pred svetovno vojno časopisi niso očitali drugi državi, da se oborožuje. Danes pa časopisje na obeh straneh Rene meče čez reko tako očitanje drugemu narodu.

Največja nevarnost, da pride do vojne, pa je Saar. Vsakdo v bližini tega okraja si želi, da bi bilo to vprašanje že enkrat rešeno, kajti nad Saarom vedno vise črni oblaki vojne nevarnosti. Vsak najmanjši dogodek more izzvati spopad.

Vse to pa bi moglo biti prav lahko rešeno, ako bi pokazali obe stranki le nekoliko dobre volje. Tako pa ropotajo vojaški bobni in kličejo narodu, naj bo pripravljen. In narodi na obeh straeh Rene so prepuščeni na milost in nemilost kakęmu dogodku v majhnem delu zemlje — Saaru.

Francozi sami priznavajo, da je Saar nemška zemlja, in Nemci ne bodo čakali potrpežljivo še eno leto, da jim bo ta zemlja vrnjena.

DENARNA NAKAZILA IZVRŠUJEMO TOČNO IN ZANESLJIVO PO DNEVNEM KURZU

V JUGOSLAVIJO		V ITALIJO	
Za $ 2.50	Din. 100	Za $ 9.25	Lir 100
$ 5.—	Din. 200	" $ 17.90	Lir 200
$ 7.25	Din. 300	" $ 44.—	Lir 500
$11.75	Din. 500	" $ 87.50	Lir 1000
$22.75	Din. 1000	" $174.—	Lir 2000

KER SE CENE SEDAJ HITRO MENJAJO SO NAVEDENE CENE PODVRŽENE SPREMEMBI GORI ALI DOLI

Za izplačilo večjih zneskov kot zgoraj navedeno, bodisi v dinarjih ali lirah dovoljujemo še bolje pogoje.

IZPLAČILA V AMERIŠKIH DOLARJIH

Za izplačilo	$5.00	morate poslati		$ 5.75
" "	$10.00	"	"	$10.80
" "	$15.00	"	"	$16.—
" "	$20.00	"	"	$21.—
" "	$40.00	"	"	$41.20
" "	$50.00	"	"	$51.50

Prejemnik dobi v starem kraju izplačilo v dolarjih.
Vsina nakazila izvršujemo po Cable Letter za pristojbino $1.—

SLOVENIC PUBLISHING COMPANY
"Glas Naroda"
216 WEST 18th STREET, NEW YORK, N. Y.

PODKARPATSKA RUSIJA

Do konca svetovne vojne je politični svet komaj vedel, da živi v severovzhodnem kotu Ogrske posebno slovansko pleme, odmirajoča veja velikega ruskega drevesa. Kadar se je govorilo o ogrskih "narodnostih", se je malokdo spomnil na Ruse, oziroma Rusine, ki sami niso skoro nikdar stopili iz teme madžarizacije v dnevno luč javnosti. Narod ni imel pravih voviditeljev, ker, ni bilo šol, v katerih bi se bila vzgajala narodna inteligenca, za redke posameznike, ki so se povzdignili na višjo stopnjo šolske izobrazbe, pa je madžarska vlada imela kruha le tedaj, če so se odtekli svojemu narodu in jeziku. Dočim so se gališki in bukovinski Rusini znali tudi politično uveljaviti, njihovi rojaki v podkarpatskem kotu niso imeli te možnosti. Tako je bilo mogoče, da redki svetovni publicisti, ki so se, kakor Björnson in Seton Watson zanimali za metode madžarske narodne politike, karpatskih Rusinov skoro ne omenjajo. Šele glasoviti proces proti upornikom v Marmaroš Sihoti leta 1914, je prav za prav opozoril Evropo na zapuščeno slovansko pleme, ki se je brez možnosti uspešnega odpora potapljalo v madžarizaciji. Pozneje pa smo med svetovno vojno slišali iz avstro-ogrsgih vojnih poročil o številnih rusofilskih veleizdajalcih okrog Užhoroda, za katere so vojaški krvniki postavili cel gozd vislic.

Kljub temu pritisku in preganjanju ta narod ni umrl in si je ohranil toliko življenjske sile, da se je ob koncu vojne oglasil ta pravico samoodločbe. Najprej je stopila na plan njegova emigracija v Ameriki. Pa tudi v domovini narod ni držal rok križem in si je izbral reprezentanco v narodnih svetih, ki so se organizirali v Užhorodu, Prešovu in Chustu. Po inicijativi iz Amerike so se predstavniki vedinili na zahtevo pridružitve k novorojeni čehoslovaški državi. Velesile zmagovalke so si na mirovni konferenci to stališče osvojile in ustvarile, za Podkarpatje današnji ustavni in upravni položaj.

Tako je stopila Podkarpatska Rusija iz stoletnega zasužnjenja v politično zgodovino. Tega je letos ravno petnajst let.

Čehoslovaška solucija podkarpatskega vprašanja je bila politična nujnost, ker druge možnosti za uveljavljenje pravice do življenja in do samoodločbe karpatski Rusini ali Rusi niso imeli. Za samostojno državnost niso bili dani potrebni pogoji, naslonitev pa je bila mogoča le na zapadnega slovanskega soseda. Kajti med signatarnih sil mirovne konference ni bilo nobene, ki bi zagovarjala prepustitev Rusinov še za bodočnost madžarski nadoblasti. Pridružitev Ukrajini ali celo Sovjetski Rusiji je bila v tedanjih razmerah nesprejemljiva, pa tudi neizvedljiva. Za mlado Čehoslovaško pa je poleg volje prebivalstva govoril tudi geografski položaj in zaupanje v demokratsko lojalnost, ki je bila za merodajne zapadne velesile zadostna garancija, da se bo v čehoslovaškem okviru nacijonalna svoboda Rusinov najbolj pravično izvedla.

Madžari seveda s to odločitvijo niso bili zadovoljni in so reklamirali Podkarpatje zato. V nobeno smer tudi danes ni madžarska revizionistična ofenziva tako intenzivna, kakor proti podkarpatskim Slovanom in še danes si obeta Budimpešta ravno v tej točki najprej realnih uspehov. Madžarska propaganda venomer poudarta narodnostno heterogenost Rusinov in odreka Čehoslovaški že iz tega razloga vsako pravico do podkarpatskega ozemlja. Obenem pa se trudi na mednarodnih mestih doseči vero, da Čehi izigravajo avtonomijo in zlorabljajo svoj na mirovni konferenci pridobljeni položaj za raznarodovanje v svoj nacijonalni prid.

V Ženevi Madžari niso uspeli. Umetno inscenirana pritožba pri Ligi narodov se je po objektivni preiskavi posebne mednarodne komisije izkazala za povsem neosnovano. Nasprotno se je izkazalo, da je Čehoslovaška žrtvovovala velikanske vsote za nacijonalni in kulturni podvig podkarpatskega prebivalstva, da je dala narodu visoko razvito šolstvo v njegovem jeziku in tako pripravila pot tudi za njegovo politično samostojnost, za katere takojšnjo izvedbo velikomadžarska preteklost ni dala potrebnih pogojev.

Ravno tako, kakor pri Ligi narodov, so se izjalovile madžarske nade v Podkarpatju samem. Narod je v teku petnajstih let spoznal, koliko dobrin mu je prinesla državna skupnost s Čehi in Slovaki, in noče imeti z revizijonistično politiko Budimpešte nobenega opravka. Morda nikjer ni prebivalstvo tako soglasno v odklanjanju povratka v stari položaj, kakor v Podkarpatski Rusiji. To se je najrazločnejše videlo ob priliki nedavnega Beneševega obiska podkarpatskih središč. Ni čuda, da madžarski tisk razodeva svoje razočaranje ned nekdanjimi podaniki svetoštefanske krone, ki navdušujeja za češke "imperijaliste" in ne kažejo nobenega hrepenenja po madžarski "svobodi".

Naši v Ameriki

ROJAKE PROSIMO, NAJ NAM NAKRATKO NA DOPISNICI SPOROČE SLOVENSKE NOVICE IZ NASELBINE.

"Ameriška Domovina" piše: Mr. Anton Grdina je dobil od voditelja jugoslovanskega poslanstva v Washingtonu, Božidara Stojanoviča, pismo sledeče vsebine: — Cenjeni in spoštovani g. Grdina! Po naročilu gospoda poslanika dr. Pitamica Vam priloženo pošiljam njegovo sliko, v spomin za prijazno znanje in prijateljske odnošaje z Vami. Gospod poslanik dr. Pitamic je dne 12. maja odpotoval v domovino, kjer bo zaposlen v ministrstvu zunanjih zadev. Želim vse najboljše Vam in Vaši cenjeni družini ter Vam pošiljam tople in prijateljske pozdrave. Vaš udani, B. P. Stojanovič.

— Umrl je eden najstarejših pionirjev v new dunarški naselbini, Krist Shuster, doma iz Marince vasi, fara Krka na Dolenjskem. Star je bil 64 let. Pokojni je bival v Ameriki nad 46 let ter zapušča soprogo, tri hčere, ter šest sinov.

CENA DR. KERNOVEGA BERILA JE ZNIŽANA

Angleško-slovensko Berilo

ENGLISH SLOVENE READER

STANE SAMO

$2

Naročite ga pri —

KNJIGARNI "GLAS NARODA"
216 WEST 18th STREET
NEW YORK CITY

Dopisi.

North Stratford, N. H.

Cenjeno uredništvo Glas Naroda! Tukaj vam pošiljam dopis, ako vas je volja objaviti ga. Ker ni bilo že dolgo dopisa iz North Stratforda, sem se odločil, da jaz malo opišem, kako je v tej okolici.

Kar se tiče dela, se je malo izboljšalo, z ozirom 3 leta nazaj, samo plača leze bolj polževo naprej. To je že stara navada za nas delavce. Seveda, vse drugače gre z delavsko plačo. Navzdol nima časa, da bi lezla, ker pade samo do ničle. Delavec si ne more nič pomagati.

Ker dobim več pisem, odgovorim tukaj na vse, tako da bo lahko vsak videl, kako je tukaj z delom.

New Hampshire Vermont Lumber Company bo belila do 20,000 cordov. International Papper Co. beli v Gill Hall 12 do 15 tisoč cordom. Tam ima John Yung delo, če plača $2.75 od corda.

Jaz in H. W. Ramsay sva dela vzela od International Papper Co. za sedem tisoč cordov. Delo je v Blumfield, Vermont, 6 milj iz No. Stratforda. Ravno zbdaj sem kempo zgotovil za 80 mož. Plača je $2.75 do $3.00 od corda.

Da ne bo mislil kdo ali slučajno prišel, ako vidi v dopisu, da je bilo rečeno $3 od corda, naj vsak ve, da se plača 3 dolarje tam, kjer je gozd bolj raztresen. Toliko v pojasnilo.

Ker imam baš pero v roki, je moja dolžnost, da se zahvalim za dober sprejem, ko sem bil na obisku dva tedna v Pennsylvaniji in v New Yorku. Ako bi vsakega posebej imenoval, bi se dopis preveč razširil.

Torej hvala vsem skupaj!

Pozdrav čitateljem lista!

Louis Kordish,
Box 184, North Stratford, N. H.

PTICA ZASTRUPILA SVOJEGA MLADIČA

Ameriški naravoslovec Rutledge pripoveduje naslednjo zgodbo.

"Ni mi zadostovalo, da sem poslušal ptice oponašalke, ki so prepevale v cedrah Karoline, kot deček sem nekoč sklenil, da ulovim mladiča in ga zaprem v kletko, kjer naj bi prepeval meni samemu. Naslednjega dne sem opazil, kako je priletela k njemu njegova mati s hrano v kljunu. To mi je bilo po volji, kajti starka je gotovo bolje vedela nego jaz, kako naj streže svojemu mladiču. Dan nato je bil moj mali jetnik mrtev. Ko sem o tem pripovedoval znamenitemu ornitologu Arturju Wäynu, je dejal: Dogaja se, da ptica oponašalka umori svojega ujetega mladiča s tem, da mu prinese strupenih jagod. Rajši ga vidi mrtvega nego ujetega. — Odtlej sem bil za vse življenje ozdravljen strasti, da bi svobodne živali zapiral v kletke."

Spomladanski Skupni Izleti:

BERENGARIA, 16. junija v Cherbourg
Karta do Ljubljane $119.24; za tja in nazaj $206.50

ILE DE FRANCE, 26. maja v Havre
Karta do Ljubljane $117.54; za tja in nazaj $206.50

FRANCONIA, 1. junija v Havre
Karta do Ljubljane $105.04; za tja in nazaj $190.—

Kdor želi imeti prijetno družbo, naj se nam takoj priglasi in če je gotov, naj pošlje nekaj are, da mu preskrbimo najboljši prostor na enemu izmed teh parnikov. Mi bomo takoj preskrbeli vse potrebne listine za potovanje in sploh vse, da bo vsakdo zadovoljen. Dolgoletne skušnje in priporočila onih, ki so se posluževali našega posredovanja, so najboljše jamstvo vsakemu. *Priglasite se takoj za navodila na:*

SLOVENIC PUBLISHING COMPANY
(TRAVEL BUREAU)
216 West 18th Street New York, N. Y.

JAPONSKI MEČ NAD VSO KITAJSKO

Japonci so postali preobjestni. Njihov imperijalizem nima meje. Japonski poslanik v Washingtonu Saito je dal listu "Washington-Star" izjavo, ki je presenetila ves svet. Dejal je, da si Japonska pridržuje pravico, da postavi svoj veto proti vsem pogajanjem, ki bi jih Kitajska začela z drugimi državami. Ta pogajanja bo smatrala za čin neprijaznosti nasproti sebi. Vsem pogajanjem Kitajske z drugimi državami hoče prisostvovati tudi Japonska; kajti po mnenju japonske vlade Kitajska sploh nima vlade, ki bi lahko vladala v državi. To dokazujejo strašne notranje zmedenere na Kitajskem. Saito je razložil, zakaj je bil prisiljen podati to izjavo. Kitajska vlada se pogaja s francoskimi bankirji za posojilo. Japonci menijo, da ne bo Kitajska porabila tega posojila za notranjo obnovo, temveč za ofenzivo proti Japoncem, ki jo pripravljajo kitajski generali. Dodal je še, da niso Japonci protestirali proti ameriškim dobavam žita in bombaža Kitajski, čeprav so vedeli, da kitajska vlada na kredit dobavljeno blago prodaja in z izkupičkom kupuje orožje in municijo. Japonci tudi vedo, da uporablja Kitajska letala, ki so jih dobavili Američani, prav tako rabi za to letališča, ki so bila zgrajena s pomočjo Amerike. Če se bo to ponavljalo, bo japonska vlada poklicala Kitajsko na odgovor.

NOBELOV SODELAVEC UMRL

V svoji vili v Južni Angliji je umrl v starosti 84 let Karel Olaf Lundholms, pomemeben kemik in pionir v področju razstreliv. Njegovo delovanje se je pričelo v času, ko je Alfred Nobel ustvarjal svoje največje izume, toda 5 let mlajši Lundholms mu je bil pri tem najzvestejši pomočnik.

Cela vrsta odločilnih novot za tehniko razstreliv je izšla iz Nobelovega laboratorija, tako početno vžiganje, razstrelilna želatina, koncentracija žveplene kisline, dinamit, a Lundholms je pri tem v drznih eksperimentih sto in sto krat postavljal svoje življenje na kocko. Dvakrat je prišlo pri tem do silovitih eksplozij, a kakor po čudežu je ostal Lundholms nepoškodovan. Ker je imel kakor njegov mojster tudi velike organizatorne talente, ga je ta pozneje postavil na čelo enega svojih podjetij, tovarne razstreliv na Škotskem.

S svojim delom je Lundholms dopolnil Nobelove ideje in velja za soustvaritelja ogromnega kapitala, ki je danes pod imenom Nobelove nagrade znanostim, literaturi in mirovni misli v korist. A tudi od svojega velikega imetja je velik del oddal za podpiranje mladih talentov in za dobrodelne namene.

BOLJŠEVIŠKA ZGODOVINA NE POZNA CARJEV

Moskovska "Pravda" poroča o predavanju zgodovine v sovjetskih šolah in toži, da ostane pravzaprav zgodovina dijaštvu španska vas. Sedanji, uradno priporočen učbebenik Gukovskega & Trachtenberga je res "vzoren v ideološkem oziru". Zamolči carje in kralje ter istoveti ves zgodovinski razvoj z razredno borbo. To odgovarja marksističnim načelom, toda zavoljo tega nista omenjena na področju ruske zgodovine niti Peter I. in Katarina II. Kaj bi še govorili o drugih vladarjih. Zato se ne smemo čuditi, če je odgovoril neki gojenec ljudske šole predstavniku prosvetne oblasti na njegovo vprašanje: "Vladarji na Ruskem po Petru Velikem?" "Nimam ničesar o tem v učbeniku. Vem samo, da je vladala po Petru I. neka dokaj dobra carica, potem pa je zasedel prestol zadnji car Nikolaj II." Gojenci srednjih šol lahko odgovarjajo na vprašanja o gibanju žitnih cen v srednjem veku, toda nekdaj odločujoče žive in pestre zgodovinske osebnosti pomnijo njim samo prazen zvok, kup mrtvih kosti. Dijaki ne vedo, kdo je bil Atila, niso nikoli slišali o Mohamedu. Zato pa ve, da "tvori vsebino zgodovine kmečkega stanu neprestan boj zoper gosposko."

Peter Zgaga

So ljudje, ki pravijo, da popolnoma obvladajo par jezikov. Toda če prav premislimo, človek niti enega jezika ne zna.

Ta ali oni bo rekel, da zna perfektno angleški. Nemara mu res vsakdanja angleška govorica gladko teče, toda če govori naprimer s farmerjem o farmerskih zadevah, ga bo zijal ko tele nova vrata.

Ali če čita sodnijski odlok, bo razumel komaj polovico; tržno poročilo bo brezupno študiral ter ga slednjič vrgel v kot, ker ne bo razumel niti besede.

Kajti uradniki imajo svoj jezik, diplomati svojega, pocestna drhal se posvoje sporazumlja, zdravniki tako govore, da jih bolnik ne razume, intakodalje.

Trgovci se poslužujejo posebnega jezika, istotako tudi ljudje, ki sestavljajo oglase.

Da vam bo lažje umljivo, vam bom navedel majhen primer.

Možak, ki sestavlja trgovske oglase, je bil na veselici ter se je čez vršesa zaljubil v mlado dekle.

Rad bi ji nekaj povedal ter jo je ustavil, ko se je vračala proti domu.

— Nimam časa — mu je rekla. — Nate, tukaj je moj naslov. Pišite mi.

Prišedši domov, je sedel k mizi ter sestavil sledeči umotvor:

— Predraga moja, jaz Vas ljubim!!!

— Slavni Rosetti je rekel, da je vse v vsem in nič manj slavni Sheffiled je pristavil, da je ljubezen ogenj življenja. — Ljubezen je več nego vse bogastvo — je rekel pri neki priliki starodavni Sokrat. Pišite po brezplačno knjižico, v kateri vam bo natančno razloženo, kakšno mnenje so imeli o ljubezni veliki možje vseh časov. Na stane vas niti centa!!! Brezplačno!!!

— Ali se hočete poročiti z menoj???

— Ali hočete postati stara mati mojih vnukov???

— Ali boste še nadalje odlašali kot so odlašale tisočere druge, ki so odlašale toliko časa, da je bilo prepozno??? Ne muslite!!! Izkoristote priliko, ki se vam nudi samo enkrat v življenju. Danes je čas!!! Takoj, ko to pročitate, na delo!!!

— Toda sama poroka ne zadostuje. Vprašati se morate: — S kom naj se poročim???

— Ali boste vzeli moškega samo zato, ker ljubite njegove oči, samo zato, ker zna dobro plesati???

— Tisočere in tisočere vam dokazujejo, da se to ne izplača. Naseđle so raznim nadomestkom in sedaj se kesajo.

— Vi morate vztrajati, da dobite najbolje. In pomislite — najbolje ne stane niti centa več!!!

— Kaj je vaš ideal? Kaj je ideal vsake ženske??? Kakšen naj bo vzoren zakonski mož???

— Dobro vzgojen, v vseh ozirih popoln, šaljiv, lep, priljuden, pošten, dobrotljiv, dovršen v duševnem in telesnem pogledu, obdarjen z vsemi lastnostmi, kar jih proizvede svetovna produkcija.

— Tak mora biti mož!!!

— In takšnega moža lahko dobite če greste še danes na delo. Takoj! Sedaj! Brez odlašanja!

— Od žensk iz vseh delov dežele sem dobil na stotine in stotine priznalnih pisem, v katerih hvalijo moje vrline.

— Pisma so vam v mojem uradu na ogled, ker jih zaradi pomanjkanja prostora ne morem objaviti.

— Mary M. na primer piše iz Clovelanda: — Dolgo let sem iskala moža, ko sem pa čitala vašo ponudbo, sem se odločila ter pisala po brezplačni cenik. Danes sem zadovoljna.

— To je menda zadosten dokaz. Tudi vi lahko dobite moža, po katerem hrepene tisočere in tisočere.

No pošljite niti centa! Za slučaj nezadovoljstva vrnemo denar! Vsak riziko izključen!

Se priporočam in sem vam vedno na uslugo.

Takšno pismo je torej pisal smubec, ki je sestavil na stotine uspešnih trgovskih oglasov, kateri so prinesli gospodarju lepe dobičke.

Na to pismo pa ni dobil nobenega odgovora . . .

KRATKA DNEVNA ZGODBA

A. e. BRITZEN:

NA POTI DOMOV

Nejče se vozi proti domu. Njegov bič vnemarno pleše nad širokimi hrbti rjavcev. Nejče si požvižgava. Za njim odskakuje in ropota na vozu zaboj s slaniki, ki si jih je bila naročila Marija. In povrhu ji je kupil še zal robec, moder z rumenimi rižami. Zato, da ne bo sitnarila, če si je tudi sam nekolikanj privoščil. Tele je vrglo več, kakor je bil pričakoval.

Prav za prav nikoli ne sitnari, nak, to je res! Samo obraz ji postane tako tog kakor na sliki, in tega ne prenese, za vraga ne. Nejče pljune med debela boka rjavcev, ki se ob enakomernem drncu zibljeta pred njim.

Preje ga je Marija, kadar ni bila z njim zadovoljna, vselej pogledala s svojimi velikimi, temnimi očmi, ne da bi zinila besedo ali zgenila ustnice. Zdaj tega ne dela več, odkar je takrat v jezi trešcil lepo modro skledo v zid. Ne, zdaj ve, da ne mara imeti nikake svetnice, da se ni bil namenil ženiti s kakim duhovnikom ali strogo teto, ampak s poštenim dekličem, ki je zadovoljna s svojim Nejčetom in ne pobeša glave, če ravna tako, kakor se njegovim močnim kostem in debeli buči pač prilega.

Da bi vrag, danes bo že spet stara tako, ko se ji prikaže med vrati — lahno naslonjena ob mizo, držeč roke za seboj, a na visokem, jasnem čelu razlita mila luč viseče svetilke; tako suha je videti tedaj, in potrpežljiva. Nak, ne bo se namejala in rekla: "Tak torej, moj ljubi fant, si pa že spet enkrat veselo pogledal v kozarček, kaj?" — Nak, pogled bo vpirala v tla in čakala, sama sameata. Tiho kakor obtožba, proti kateri nič ne zmoreš — ne z razgrajanjem ne s sklenjenimi, saj je bil poizkusil!

Robec bo vzela brez smehljaja in samo tiho dela: "Hvala ti!" Potem bo zopet vsa taka, kakor je bila takrat pred oltarjem, ko je z drugimi vaškimi otroci prejela blagoslov in imela tako svetal obraz, da se je zdelo, kakor da bi ji glava obdajal svetniški sij. On pa, šibkopleči, ponosni gruntar Nejče, bo pa zopet stal kakor bedast pajavec, nič drugače kakor takrat v moški strani v cerkvi, ko je s sklenjenimi rokami gledal črnooblečeno birmanko in imel samo to eno veliko željo, da bi bil dober in da bi mogel moliti!

Nejče žvižga glasneje in zamahne z bičem po konjskih hrbtih. Ta dva pa tega ne jemljeta za res in nadaljujeta svoj zložni drnec.

To ga jezi! Kaj že nima nikjer več ukazovati? Ali naj ne obrne in se vrne v mesto, navlašč? Pri "Vrču" je bilo tako prijetno. In Potratov Korel s svojim zalitim obrazom se je nesramno škrebil, ko sem se odpravljal, in dejal: "Le pustite ga iti; kdor se mlad poroči, se rad pokori!" — Ali naj jim zdaj dokaže, kdo je gospodar v njegovi hiši? To bodo zijali, če se vrnem nedruje in bodo vsi dobro vedeli, da mora žena doma name čakati. Potem udarim s pestjo po mizi, oni pa dvignejo kozarce in mi veselo napijejo.

Rjave čutita gospodarjeve misli, kakor da bi se pretakale po ohlapno visečih vajetih, nehata teči in začneta iti korakoma; slednjič pa se sama ob sebi ustavita.

To je bilo tik pred mostom v soteski. Izza starega kamenoloma gleda ozek kos rumeno-rdečega večernega neba. Kmalu se užgo nad cesto zvezde.

Nejče nagne glavo nazaj. Kake ozka je tukaj soteska, človeka kar duši. Saj pripovedujejo, da skoči tu vsako toliko časa rumeni škrat z ene stene na drugo, in vselej stane to eno človeško življenje. A sam še nikoli ni videl škrata, dasi se je že tolikokrat peljal tod. Škrat je šel pač v pokoj, odkar so kamenolom opustili. Ampak vseeno pravijo, da terja še vsakih dvajset let po eno človeško življenje.

Nejče se je zasmejal. Tako nesramno in izzivajoče, kakor da bi ga kdo poslušal in moral njegovo predrznost občudovati. Da se le morejo take čenče toliko časa ohraniti!

Tedajci zasliši mil glas, topeč se in radosten. Obrne glavo, da bi videl, odkod prihaja. Saj ga pozna? Saj ga je že nekoč slišal?

Tu se odraža na vijoličasten nebu majhna, strma črta — drozg, ki iz polnih grudi zliva v predspomladni večer vse svoje bistvo. Iz grla se taklja zveneča veriga glasov in pada v večerno ozračje. Na majhnem jelševem grmu sedi vrhu skalne strmali.

Nejče sedi spodaj na svojem vozu z nazaj nagnjeno glavo in posluša. To bi mu morala biti pač znana stvar, pojoč drozg meseca marca ni nobeno čudo.

Ampak tedaj s spomni, kako sta bila šla pred dvema letoma z Marijo, ko sta bila ravno štirinajst dni poročena, mimo hoste, in ga je ona rahlo pridržala z roko: "Poslušaj, kako poje." In skupaj sta poslušala drozgovo pesem, kakor da bi bila nekaj posebnega, kar bi dobri Bog z obilo roko sipal v tihi večer. Tako nekako je takrat rekla Marija. In on ji je pogledal v obraz in v njem je bilo nekaj, kar ga je čudno prevzelo.

Marija, Marija. Nekaj mu razširi prsi. Vseeno, če se oni v "Vrču" nad njim posmehujejo. Marija ga je poklicala, tako se mu hoče zdeti. Za sela si je izbrala malega, neznatnega drozga.

Nejče napne vajeti: "Hi!" — Drozg poje dalje, a ropotanje voza ga preglašuje. Zamolklo grme stare mostnice pod konjskimi kopiti. — Nejče gre domov.

Most je za njim. Še mu šumi v ušesih bučanje hudournika, ki se spodaj samopašno poganja preko ovirajočega kamenja. Tedaj zagrmi vmes tuj zvok, grozeč kakor ob nevihti. Tla se stresejo in konja se vzpneta ter planeta v divjem skoku naprej. Preteklo je nekaj časa, preden ju je mogel ustaviti. Kolena mu klecajo, a si sam noče verjeti. Z dobro besedo pomiri konja, skoči z voza in pritrdi vajeti na bližnje drevo. Potem gre po cesti nazaj.

In ima kaj videti. Rumeni škrat je bil zopet preskočil soteско. In rumeni škrat je bil ciljal nanj, na Nejčeta. Mosta ni več. Nekaj tramov še visi navzdol, ostalo je spodaj v vodi.

Na cesti, natančno tam, kjer je bil še pred minuto stal, leže tri velike, robate skale — treba bo nekaj dela preden bo mogoče tod zopet z vozom.

Drozga ni več na jelševem grmu. Zletel je v večerno zarjo.

SLOVENSKA ŽRTEV FAŠISTIČNE POLICIJE

Trst, 15. maja.

V Trstu je pretekli petek tragično umrl Marij Čotar, ki ga je spravila v prezgodnjo smrt tržaška policija.

Marij Čotar, je bil star 29 let. Rodil se je v Rojanu kot sin zavednega slovenskega delavca. Študiral je na pomorski akademiji in je nekaj časa tudi služboval v trgovinski mornarici. Bil je nad vse nacijonalno zaveden in se je tudi mnogo udejstvoval v povojnih slovenskih društvih na Tržaškem. Nekaj časa je celo predsedoval dijaškemu društvu v Trstu, drugod pa je bil znan kot predavatelj, ki je čestokrat nastopal na sestankih slovenske mladine.

Leta 1926 je bil kot častnik v službi na neki italijanski trgovinski ladji. Ob neki priliki se je v debati nacijonalnih vprašanjih spri z drugimi italijanskimi častniki. Zaradi tega so ga postavili pred sodišče. Branil ga je tedanji poslanec in odvetnik dr. Wilfan, ki je dosegel, da ga je sodišče oprostilo.

Pred dvema letoma se je spričo nevzdržnih razmer preselil v Ljubljano. Tam ni dobil službe. Kljub temu ni obupaval. Z instrukcijami v angleščini, francoščini in drugih sličnih predmetih se je preživljal poldrugo leto. Končno je dobil službo na Sušaku. Tam je prebil šele nekaj mesecev, ko mu je z doma nenadoma prispela vest, da je njegov oče na smrtni postelji. Čotar, ki je prišel v Jugoslavijo s pravilnim potnim listom, je menil, da se bo z njim tudi nemoteno vrnil domov. Na Reki pa so ga takoj prijeli organi fašistične policije in ga odvedli v Trst. Nekaj dni je bil v zaporu in stalno so ga zaslišavali na tržaški policiji. Postopali so z njim na najstrahotnejše načine.

Po ponovnem takšnem zaslišavanju, ki mu je bilo do kraja razmajalo živce, je v petek zvečer med 18. do 18.30 njegova tragedija dosegla svoj strašni zaključek. Ni znano, ali so ga vrgli fašistični organi s stopnišča v tretjem nadstropju ali se je sam pognal čez ograjo. Padel je med stopnicami 15 metrov globoko. Dobil je smrtne poškodbe. Nekaj ur nato je tudi izdihnil.

SMRT V VLAČILCU

12. maja popoldne sta trčili na Weseri pri Bremerhavenu dve ladji. Ena se je potopila. Z njo se je pogreznilo pod vodo osem oseb, ki so živele še več ur po katastrofi in s trkanjem prosile, naj jih otmo.

Nemški tovorni parnik "Albert Ballin", ki oskrbuje promet na progi Hamburg-Amerika, se je 12. maja popoldne ob 17. uri pripravljal na odhod iz pristaniška. Za vodnika so mu določili 394 tonsko ladjo "Merkur", last severnoameriškega Lloyda. Ko so bile vsi že pripravljene, je hotel vlačilec vzeti na krov pilota, da povede "Ballina" na morje. Nesreča je hotela, da ja zadel "Merkur" pri tem v tovorni parnik in se hipoma potopil. Pet mož posadke z "Merkurja" se je rešilo s skokom v vodo, med njimi kapitan. Ostalih sedem članov posadke s kuharjevo ženo, ki je bila ravno prišla k možu na obisk, je utonilo, ker so bili v trenutku nesreče zaprti v truplu ladje.

Takoj so stopili v akcijo potapljači, ki so ugotovili, da stoji "Merkur" pokonci v blatu. Posadka je trkala s kladivi in opozarjala potapljače, da je še pri življenju.

Ladja se je potopila s takšno naglico, da so se mogli rešiti samo tisti, ki so bili zgoraj. Prav iz tega vzroka je verjetno, da je ostala v zgornjih prostorih ladje, ki se je majala sem in tja s konico zapičeno v blatno dno, precejšnja množina zraka ki je zadostovala ponesrečeni sedmorici moških in eni ženski, da so ostali živi. Najmanj eden izmed ponesrečenih je zbežal v prostore, ki jih ni dosegla voda, ter je dajal znamenja življenja in prosil rešitve.

Začelo se je reševanje, kakor je običajno pri rudniških katastrofah. Ker ni bilo mogoče misliti na to, da bodo ponesrečeni vlačilec dvignili, so začeli potapljači vrtati luknje v ladjin trup. Delo je bilo izredno težko, kajti 'Merkus' je bil iz jekla in zgrajen silno solidno.

Tri ure so se ponavljale prošnje za rešitev v obliki trkanja in ves čas so si potapljači z vsemi močmi prizadevali, da bi ponesrečencem olajšali položaj, toda zaman! Jekleni trup "Merkurja" se ni dal prebiti in čez tri ure so klici na pomoč onemeli. Posadka je nedvomno omagala in sklenila življenje, ker ji je zmanjkalo zraka.

Navzlic temu so potapljači še tri ure vztrajali pri reševalnih poskusih. Šele ko je legla na zemljo trda noč in ni bilo mogoče ugotoviti niti najmanjšega sledu življenja v trupu ponesrečenega vlačilca, so ustavili delo. Bilo je jasno: smrt je podavila svoje žrtve v "Merkurju", ker je voda medtem vdrla tudi ob prostore, ki so bili v začetku nesreče prazni.

Več tisočglava množica je z napeto pozornostjo sledila tragediji ob Weseri. Razšla se je v poznih urah, potem ko so delo ustavili in ni bilo več nobene nade, da bi se dalo kaj storiti v prid ponesrečenim žrtvam.

Smrt je pobrala dva oženjena strojnika, enega kurjača, družinskega očeta, kuharja in njegovo ženo, ki se je v trenutku katastrofe mudila pri možu na obisku, dva mornarja in enega pomožnega kurjača. Mornarja sta bila samska, pomožni kurjač pa je bil oče dveh majhnih otrok.

Prebivalstva v Bremerhavenu se je zaradi nesreče polotila splošna žalost, saj so vse žrtve iz najbližje mestne okolice. "Albert Ballin" je zaradi katastrofe moral odgoditi vožnjo v Ameriko. Dali so ga popravilo, ker se je pri trčenju naptavila hrknja in je vanj vdirala voda, ki je tudi pokvarila del tovora. Vlačilec "Merkur" je bil zgrajen leta 1913. Zdaj ga bodo skušali dvigniti, vprašanje pa je, če bodo sploh našli v njem trupla žrtev, o katerih je verjetno, da jih je odplavil burni rečni tok.

VAŽNO za IZLETNIKE

KI SE NAMERAVAJO UDELEŽITI IZLETA OB ATLANTIŠKI OBALI NA OTOKE ZAPADNE INDIJE

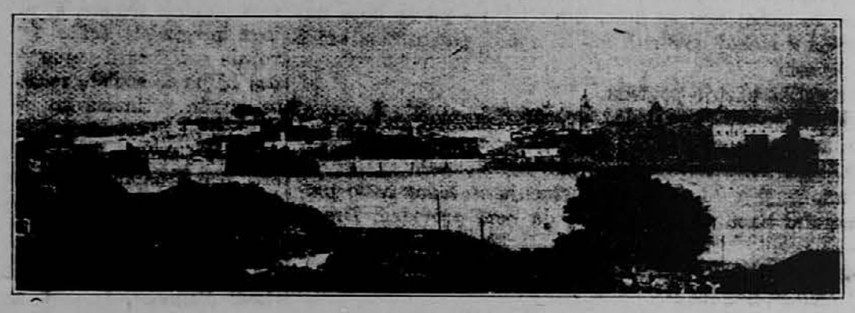

Vse večje parobrodne družbe določijo ob času počitnic več svojih najboljših parnikov za kratke izlete v mesecih junij, julij, avgust in september. Na takih izletih je za potnike vse preskrbljeno. Imajo lepe sobe za spati in izvrstno hrano na parnikih ter je tudi cvse preskrbljeno na suhem. Za vse je vštetо v cenah. Taki izleti so prav priporočljivi za stariše, ki imajo otroke v šoli in jim je mogoče, da sebi in otrokom privoščijo malo oddiha in razvedrila, da marsikaj vidijo in sicer za mal denar, kar bi drugače težko. Izleti so tudi primerni za kako družbo prijateljev.

NORTH GERMAN LLOYD ima več svojih parnikov določenih za izlete v Nassau in Bermuda, ki trajajo za tja in nazaj osem in pol dne. **Cena je $85.—** za odraslo osebo in več.

CUNARD LINE je določila svoj znani parnik "Mauretania" za izlete v Trinidad, Curacao, Colon do Havana, Cuba. Ti izleti trajajo 12 dni in cena za osebo je od **$133.—** in naprej. Všteto je vse. Parnik odpluje iz New Yorka **7. in 21. JULIJA; 4. in 20. AVGUSTA in 8. SEPTEMBRA.**

HAMBURG - AMERICAN LINE pa prireja izlete v Bahamas, ki trajajo po 5 in pol dneva. Cena za vse je od **$55.—** naprej.
Dalje so POSEBNI IZLETI ZA PRAZNIKE KOT DECORATION DAY, FOURTH of JULY in LABOR DAY. Cena je od **$50.—** naprej.

Za vse te izlete je fino preskrbljeno, da imajo potniki lepe sobe, najboljšo hrano in dovolj vsakovrstnega razvedrila, tako, da bo tak izlet vsakemu ostal dolgo v dobrem spominu. — Prostori se hitro zasedajo, zato pišite za vsa pojasnila takoj na:

SLOVENIC PUBLISHING COMPANY
TRAVEL BUREAU
216 West 18th Street, New York, N. Y.

BITJE ČLOVEŠKEGA SRCA

Slavni zdravnik Theodor Billroth je rekel nekoč: "Življenje je žalostinka, kateri srce bije takt".

Bitje srca — piše dr. Engelen — spremlja vse naše mišljenje, čutenje in hotenje, neutrudno od začetkov našega telesnega življenja, do tistega trenutka, ko se začenja smrt po zadajem srčnem utripu počasi plaziti čez ves organizem, kjer so navidezno vsi deli življenjne ure že obstali. Navidezno. Kajti srce samo kljub mirovanju še ni mrtvo in tudi še ni izgubilo sposobnosti za izvajanje bitja. Na srcu mrliča se da dokazati razlika električne napetosti, če dovedemo srcu po žilah na roki kisik. Schott je dognal, da na splošno srce že 5—10 minut po nastopivši smrti popolnoma obmiruje. Če pa je mrliču vbrizgal v žilo privodnico na laketi kisik, je začelo srce zopet pravilno biti in je nastal tipični elektrokardiogram. Po preteku približno 30 minut je srce zopet obstalo, a se je dalo s pomočjo kisika znova pognati v tek kakor ure. Ti poizkusi dokazujejo, da ohrani srce tudi po smrti organizma sposobnost, da proizvaja dražljaje, ki urejajo njegovo bitje. Srce, ki ga izrežemo iz mrzlokrvne živali, utripla pravilno še več ur. Izrezano srce toplokrvnih bitij pa moremo "oživiti", ako mu skozi tenke žilice mišic vbrizgamo solno razstopino s kisikom.

Kadar kolesje srca obstane in samo ob sebi ne deluje več, ga moremo umetno zopet pognati v tek. Znamenje bližnje smrti je nepreklicno dano. Toda kljub temu, da je znatno podaljšanje življenja nemogoče, je v celicah organizma le še življenje. Telesna smrt nikakor ne nastopi tako, da bi trenotno ugasnilo vse življenje, marveč opazujemo sliko, ki je podobna slavni Haydnovi poslovilni simfoniji, ko instrument za instrumentom polagoma utihne in godec za godcem ugasne luč in gre.

Že Kleanthes je 300 let pred Kristusovim rojstvom rekel, da izrezano srce še nekaj časa bije. Kakor dokazujejo poizkusi z izrezanimi srci, ni potrebno, da bi prihajali srcu za skrčenje dražljaji po zunanjih živčnih potih, kakor to velja za druge mišice. Srčni ritem nastaja avtomatično, neodvisno od centralnega živčnega sistema; svoj vir ima v srcu samem. Zunanji živci morejo v glavnem bitje srca le pospešiti ali ga zadržavati, da bije hitreje ali počasneje.

Vsak posamezni del srca deluje v trojnem ritmu: skrči se, popusti, počiva. Odmor omogočuje srcu, da dobi hrano po tenkih žilicah mišičevja. Po vsakem utripu srce počiva. Sicer srce ne pozna odmora. V teku enega dneva opravi srce 21.000 meterkilogramov dela; to je toliko, kakor če bi tri može, katerih vsak bi tehtal 70 kg, dvignili 100 metrov visoko.

Utripajoče srce kaže dalje to posebnost, da začenjajo razni oddelki v rednih predsledkih po vrsti delovati.

Ti dve lastnosti: avtomatičnost in redna zapovrstnost dajeta srčnemu mišičevju poseben položaj.

Hitreje bije srce ob radostnem vzburjenju, počasneje v globoki potrtosti. To ritmično spremljevanje naših čuvstev nam je znano. Po ljudski govorici je sedež čustev v srcu. Še danes govorimo o srčnih možeh, o prisrčnem smehu, o mehkih in trdih, dobrih in slabih, voljnih in zakrknjenih srcih. Še danes tudi ne manjka znanstvenikov, ki pripisujejo strah le potednemu stanju srca.

Poleg poučnih knjig, muzikalij, iger, pesmi itd., imamo v zalogi precej nabožnih knjig, predvsem

Molitvenike

v krasni vezi, importiranih iz starega kraja.

Slovenski molitveniki:

SVETA URA
v platno vez ..... .90
v fino usnje vez 1.50
v najfinejše usnje vez 1.80
v najfinejše usnje trda vez 1.80

SKRBI ZA DUŠO
v platno vez ..... .90
v fino usnje vez 1.50
v najfinejše usnje vez 1.80

RAJSKI GLASOVI
v platno vez ..... .80
v usnje vez 1.20
v fino usnje vez 1.50
v najfinejše usnje vez 1.60

KVIŠKU SRCA
v imitirano usnje vez ..... .60
v usnje vez ..... .80
v fino usnje vez ..... 1.—
v najfinejše usnje vez 1.20
v najfinejše usnje trda vez 1.50
v bel celluloid vez. 1.20

NEBESA NAŠ DOM
v pomarejeno ..... 1.—
v najfinejše usnje vez. 1.50
v najfinejše usnje trda vez. 1.60

Hrvatski molitveniki:

Utjehaj starosti, fina vez. .... 1.—
Slava Bogu, a mir ljudem fina vez. 1.50
najfinejša vez. 1.60
Zvončec nebeski, v platno ..... .80
fina vez. ..... 1.—
Vienac, najfinejša vez. 1.60

Angleški molitveniki:
(ZA MLADINO)

Child's Prayerbook:
v barvaste platnice vezano .30
v belo kost vezano 1.10

Come Unto Me
v platnče vezano ..... .30
v belo kost vezano ..... .35

Key of Heaven
fino vezano ..... .35
v usnje vezano ..... .70
v najfinejše usnje vezano 1.20

Angleški molitveniki:
(ZA ODRASLE)

Key of Heaven
v celluloid vezano 1.20
v celluloid najfinejša vez. .. 1.50
V fino usnje vezano 1.50

Catholic Pocket Manual:
v fino usnje vezano 1.30

Ave Maria:
v fino usnje vezano 1.40

KNJIGARNA "GLAS NARODA"
216 West 18th Street New York, N. Y.

Knjige Vodnikove Družbe

lahko že SEDAJ naročite za prihodnje leto. Naročnino, ki znaša SAMO —

$1.—,

lahko pošljete nam, in kakor hitro bodo knjige izšle, jih dobite po pošti.

Ako čakate tako dolgo, da knjige izidejo, morate plačati zanje $1.35.

KNJIGARNA 'GLAS NARODA'
216 West 18th Street, New York, N. Y.

IGRE

eneški trgovec, Igrokaz v 5. dejanj .60
gran de Bergerac, Herična komedija v petih dejanjih. Trdo vezano 1.70
deta, drama v 4. dej. ..... .60
ospa z morja, 5. dej. ..... .75
okalna železnica, 3. dej. ..... .50
arta, Semenj v Richmondu, 4. dejanja ..... .30
b vojski, Igrokaz v štirih slikah 30
nčkove sajne na Miklavžev večer, Mladinska igra s petjem v 3. dejanjih ..... .60
U. R. Drama v 3. dejanjih s predigro, (Čapek). vez. ..... .45
vizor, 5. dejanj, trda vezana ..... .75
križ in svobodo, Igrokaz v 5. dejanjih ..... .35
udski oder:
zv. Po 12 letih, 4. dejanja ..... .60
zv. Zamaljivec ..... .60
zv. Skopuh ..... .60
dka ljudskih iger:
snopič. Mlin pod zemlje, Sv. Neža, Sanje ..... .60
snopič. Vestalka, Smrt Marije Device, Marijin otrok ..... .30
snopič. Sv. Boštjan, Junaška deklica, Materin blagoslov ..... .30
snopič. Turki pred Dunajem, Fabjola in Neža ..... .30
snopič. Sv. Just; Ljubezen Marijinega otroka ..... .30

KNJIGARNA "GLAS NARODA"
216 W. 18th Street

PRODA SE

v prijaznem Mokronogu po zizki ceni na prosto roko posestvo, obstoječe z dobro urejeno hišo, štirih sob, kuhinjo, jedilno shrambo in v pritličju dve kleti in ena soba; dalje na novo urejen hlev, šupa, drvarnica, pod in senica ter poleg hiše velik rodovitni vrt. **Cena Din 60,000.00. — Za pojasnila se obrnite na: Fany Vencajs, Mokronog, Slovenija, Jugoslavija,** ali pa na: **Nick Povše, 924 Mina St., Pittsburgh, Pa.**
(3x 23,29&6)

Poziv!

Izdajanje lista je v zvezi z velikimi stroški. Mnogo jih je, ki so radi slabih razmer tako prizadeti, da so nas naprosili, da jih počakamo, zato naj pa oni, katerim je mogoče, poravnajo naročnino točno.

Uprava "G. N."

MARIJA

ROMAN IZ ŽIVLJENJA

ZA "GLAS NARODA" PRIREDIL: I. H.

44

— Hvala, gospa Fiedler. Jutri sem ravno hotel poklicati Miss Vatuham. Samo še nocoj sem se hotel odpočiti. Če pa že hoče danes na vsak način z menoj govoriti, naj se zgodi, potem bom saj ž njo enkrat na jasnem.

Gospa ga z veliko skrbjo pogleda.

— Za božjo voljo, bodite previdni, gospod doktor. Nikdo ne ve, za kaj je kaka ženska sposobna. Saj vsak dan čitami v časopisih o takih atentatih.

— Zdi se mi, da je vaša skrb v tem slučaju za mene malo prevelika. Toda navzlic temu vam obljubim, da bom previden. Drago pa mi bo, ako se vrnete z menoj, da bo imela Mrs. Flint tovaršijo.

— O, Mrs. Flint sploh ni prišla.

Dewallovo čelo se nagubanči.

— Dobro, potem pa menda hoče govoriti z menoj brez priče. Toda vedno je boljše, ako ste vi poleg kot častna straža.

— Dobro, gospod doktor! Toda boljše je, da greste naprej. Najbrže bo sedela pri oknu in bo gledala za vami. Ni pa potrebno, da bi vedela, da sem vas na to pripravila.

— Prav! Zelo se bom držal začudenega, ko jo bom zagledal v svoji sobi. Toda pridite takoj za menoj ter odprite in zaprite vrata zelo glasno, da vem, da ste v stanovanju.

Pri tem se ji prikloni in odide.

Pet minut pozneje stopi v svojo sobo ter zelo spretno kaže veliko presenečenje, ko zagleda Miss Grace pri oknu.

— Vi tukaj, Miss Grace? V moji sobi? Zakaj niste čakali na mene pri gospej Fiedlerjevi? Kje je Mrs. Flint?

— V hotelu! In gospa Fiedler je odšla kupovat. Zato čakam tukaj v vaši sobi, kajti ne morem več čakati, ker moram nujno z vami govoriti.

Dewall se ji prikloni, pritisne njeno roko na svoje ustnice ter pravi kolikor mogoče mirno:

— Danes je prvič, da pridem točno iz urada domov. Do sedaj sem vedno prihajal zelo pozno. K sreči menda niste dolgo čakali. Sploh pa sem bil namenjen, da vas ravno danes pokličem, da sem vam jutri od petih naprej na razpolago.

Šele sedaj odloži Miss Vautham rokavice ter položi klobuk na okno ter globoko dahne.

— Nič več nisem mogla zdržati in sem morala z vami govoriti.

Pomilovalno gleda Dewall njen bledi, obupani obraz.

Isti trenutek pa sliš, da so se zunaj vrata glasno zaprla.

— O, sedaj je prišla gospa Fiedler. Ker ste prišli brez Mrs. Flint, je boljše, da pokličem gospo Fiedlerjevo, da bo častna dama.

Miss Grace odločno zmaje z glavo.

— Ne potrebujem častne dame pri tem, kar vam imam poveda ti, zato sem tudi Mrs. Flint pustila doma. In v vaši družbi sploh ne potrebujem nikake častne dame, vi ste mi zadostno varstvo.

Dewall se prikloni.

— Hvala za vaše zaupanje. Ali ne bi odložili svojega jopiča?

— Ne, mi ni nič kaj gorko.

Dewall se ji zopet prikloni, primakne stol ter ji sede nasproti in pogleda jo s svojimi dobrotljivimi, toda resnimi očmi.

— Tako, Miss Vautham, sedaj pa mi povejte, kar mi imate povedati in nato vam hočem tudi povedati, kar sem vam hotel že davno pojasniti.

Miss Grace mu resno pogleda v oči.

— Hočem biti popolnoma kratka, gospod doktor. Prosim, da se ne začudite, ako vam stavim malo nenavadno ponudbo, — ne dovolite mi nikake izbire, in tako, kot do sedaj, med nama ne more več iti. Torej — prosim vas za vašo roko! Ne — ne prestrašite se ter se ne zgražajte nad mojim ženskim obnašanjem, ostala bom popolnoma mirna in bom z vami pametno govorila. S svojega stališča nikakor ne izprevidim, zakaj tudi ženska ne bi smela snubiti. Da vas ljubim, veste že davno in da sem vam priznala marsikaj, česar niste pričakovali, veste dobro. Vi pa ste jasno kazali svoje prezíranje do mene do onega večera v operi — saj veste, kaj mislim?

Dewall samo prikloni glavo in Miss Vautham pravi hripavo:

— Zakaj oni trenutek ni nikdar več prišel, zakaj ste se zavedli samo oni trenutek, da sem ženska, ki hrepeni po vas?

Dewall se vzravna.

— Na to vam hočem odgovoriti tako odkrito, kolikor mi je mogoče. Da — oni večer sem za trenutek čutil, da me nekaj vleče k vam mislim, da me je tedaj prevzelo usmiljenje do vas. Toda takoj nato sem bil zopet na jasnem, da ne zadostuje, da se približam ženski, kot ste vi. Za žensko takega značaja, kot ste vi, mora človek veliko in popolnoma vroče čutiti, ako hoče pozabiti, da ste zelo bogata.

Miss Grace ga živo pogleda.

— Torej, to je — samo trenutno usmiljenje — nič drugega. In ako ne bi bila tako bogata?

— Tedaj bi se mogoče oni trenutek ojunačil in bi vas prosil za vašo roko.

Iz njenih oči švigajo bliski in naglo pravi:

— Torej, ker sem bogata, vas zadržuje od mene? Kako čudni ste včasih moški! Torej, poslušajte me. Pripravljena sem odpovedati se polovici svojega premoženja ter vam ga brezpogojno izročim v vaše roke, da morete ž njim razpolagati po svojem prepričanju in po svoji volji. Potem ste ravno tako bogati kot jaz, torej te zapreke ni treba več premagati. Ali hočete pod temi pogojji postati moj mož?

Dewall prime njeno roko, zelo nežno in previdno ter jo boža.

— Miss Vautham — saj ne veste, kaj govorite. Popolnoma ste prišli iz svojega duševnega ravnotežja. Toda — mene prav gotovo ne ljubite — drugače mi ne bi stavili take ponudbe. Imate samo veliko željo, da bi me dobili, imeli in da bi bil popolnoma vaš. In to bi se zgodilo, ako bi sprejel vaš predlog. Ako pa bi to storil — vi bi bili prvi, ki bi me zaničevali. Mogoče bi vas to zaničevanje rešilo občutka, ki ga sedaj čutite do mene. Toda, ko bi me v resnici ljubili, me ne bi hotel tako zelo ponižati. Niste na to navajeni, da vam vaše želje ne bi bile izpolnjene, zato hočete usodo prisiliti, da vas napravim za svojo ženo. Ako se bi to zgodilo, bi bila oba nesrečna. V kratkem času bi se hotela za vsako ceno ločiti. Jaz nisem človek za vas; ne razumem vas, kot želite, da bi vas razumel. Prosim izprevidite to in si ne uničujte svojega življenja. Ne hudujte se na mene, da vaše velikodušne ponudbe ne sprejmem — ker to ne sme biti.

Čudno jo zadene, ko ji govori skoro podobno, kot pred kratkim Kurt Wendler. In kar je govoril Dewall je bilo še mnogo bolj prepričevalno. In globoko vzdihne.

— To je bil moj zadnji poizkus, da bi si vas pridobila — toda sedaj vem, da se mi je to izjalovilo in tudi vem, zakaj.

(Dalje prihodnjič.)

Razne vesti.

PRAVICA PO SMRTI

Od lanskega julija obstoji v Parizu posebno sodišče, ki mu je naloga pregledati sodbe francoskih vojnih sodišč med vojno. Možje, ki naj bi jih to sodišče rehabilitiralo, so seveda večinoma na onem svetu. Nekoliko primerov:

Pešec Laurent je bil v sprednji črti pri Souainu ranjen v roko. Stotnik ga je poslal na obvezovališče, od tam so ga poslali v bolnišnico v Chalons, kjer ga je preiskal šef-zdravnik dr. Buy. Ta je postavil diagnozo, da se je mož sam ranil. Laurent je prišel pred vojno sodišče, ki ga je obsodilo na podlagi Buyevega poročila na smrt, ne da bi hotelo zaslišati Laurentovega stotnika. Sodba se je izvršila. Po toliko letih so zaslišali tedanjo pričo dr. Buya in ta je pojasnil v tonu pravičnega moža svojo tedanjo prakso. V bolnišnici je imel kup spričeval, v katerih je samo poděrtaval, kar je ustrezalo resnici. Pri ranah na roki je prilagal spričevalom poročilo poveljujočega častnika, a če tega poročila ni prejel, je smatral, da si je ranjenec rano sam zadal in je to v spričevalu poděrtal. Laurentov stotnik ni vedel o tej sijajni Buyevi praksi ničesar in ni opremil moža s svojim poročilom, in to je prineslo nesrečniku smrt.

Na nekem drugem odseku so v podobnem primeru obsodili nekega Vincenta na deset let prisilnega dela. Smrti ga je delno rešil neki vaški župnik, ki je pri obravnavah vojnih sodišč fungiral kot zagovornik ex offo. Župnik sedaj pripoveduje, da je takrat ostro nastopal proti praksi vojnega sodišča, ki mu je nekoč naprtilo kar 16 procesov zaporedoma, ne da bi poznalo uspehov preiskave ali imelo priliko govoriti z obtožencem. — Vincenta so sedaj na podlagi njegovega pripovedovanja oprostili — a to mu ne koristi nič, kajti tistih deset let je vendarle izgubil v ječi.

20 letni kmetski fant Gabrielle je v bobnečem ognju, ob padcu neke granate, ki se pa ni razpočila, znorel, skočil s svojega mesta in se tri dni skrival v neki jami. Pred vojnim sodiščem je njegov zagovornik zahteval, naj ga dado preiskati psihiatru. Bilo je očitno, da je fant blazen, a vendar so zagovornikovo zahtevo odklonili in izrekli smrtno obsodbo. Prizor justifikacije norca opisujejo priče kot grozoten.

AVTOMOBILSKA NESREČA ZARADI PSA

V Fontainebleauju pri Parizu so imeli v nedeljo avtomobilsko dirko, ki se je končalo zelo nesrečno. Dirkalni avto je zavozil z brzino 170 km na uro v množico gledalcev in usmrtil sedem oseb. Dirkač se je ubil.

Nesreča se je primerila zaradi malenkostnega vzroka. Ko je dirkalni voz dirjal z naglico 170 km, je planil iz srede občinstva pes in stekel čez dirkalno progo. Gledalci, ki so videli žival, so začeli vpiti, naj se vozač ogne, da je ne povozi. In 28 letni Erik Lora je bil res tako občutljiv, da se je skušal ogniti psu. Pri tem pa mu je ušlo krmilo iz rok in avtomobil je zavozil v publiko. Šele ko je zadel v neko drevo, se je ustavil in obnemogel.

Na tisoče grl je kriknilo hkratu. Dirkač je obležal v nezavesti. Pobrali so ga in ga odpeljali v bolnišnico, kjer je kmalu podlegel ranam. A tudi sedem ljudi so morali takoj naložiti na nosila in jim nuditi zdravniško pomoč. Med temi, ki so takisto kmalu izdihnili, sta bila dva artilerista iz Fontainebleauja, en tiskar in dve ženski. Ostali so bili hudo ranjeni in so umrli pozneje po prevozu v bolnišnico.

Preiskava o vzroku katastrofe je dognala, da je imel dirkalni avto Lore majhen defekt, tako, da ni edinole pes, ki je stekel čez dirkalno progo, sam kriv nesreče. Odpovedala je tudi ena od obeh zavor, kateri je hotel vozač uporabiti v usodnem trenutku. Tako se je avto nagnil na stran in zavozil v množico. S kakšno silovitostjo se je to zgodilo, o tem priča dejstvo, da je eni izmed ženskih žrtev vozilo pri zaletu odrezalo glavo kakor bi jo odrobil s sekiro.

DRŽAVA BREZPOSELNIH

V neki tehnično gospodarski reviji čitamo o zanimivem predlogu. Gre za načrt nekega švedskega inženjerja, ki hoče ustanoviti v Avstraliji originalno državo. Vse velike države naj bi se združile v trgovsko družbo in dale za novo državo na razpolago denar, blago in prebivalstvo. Nova država bi tako pridobila tako 20 do 25 milijonov prebivalcev, samih brezposelnih, zbranih od vseh vetrov. To bi bila torej država brezposelnih, ki bi jih seveda po tem ne morila več brezposelnost, ker bi v novi državi takoj dobili zaposlitev. Iz te mešanice pripadnikov raznih narodov bi se sčasoma izkristalizirala nova narodnost, kakor je bilo to v Ameriki. Kar traja sicer stoletja, naj bi se tu uresničilo v 10 letih.

V začetku bi upravljal novo državo predsednik mednarodne družbe za ustanovitev te originalne države. Čim bi se načrt obnesel, bi stopila na krmilo novo uprava države. Tako ustanovljena država bi bil seveda dolžnica starih držav, ki bi jo ustanovile. Na Švedskem je vzbudil ta načrt mnogo pozornosti in razvila se je živahna debata o tem, ali bi se dala tak država ustanoviti ali ne. Večina misli, da je to fantazija.

BERLINSKA MATA HARI

Pariški "Journal" poroča obširneje o procesu, ki se je vršil v Berlinu v največji tajnosti zaradi vohunstva in veleizdaje. Pred sodniki je stala Kitty von Bergova, žena vodilnega inženirja Siemensovih tvornic, ki jo je sodišče obsodilo na smrt, ter poljski ritmojster Sosnovski, ki so ga obsodili na dvajset let ječe.

V marcu so odkrile nemške oblasti veliko vohunsko afero. Državna policija je prijela kakšnih 20 oseb ter jih obtožila vohunske akcije v korist Poljske. Glava vohunov je bil baje poljski ritmojster Sosnovski, bivši kavalerijski častnik, mož, ki je pomagal osvojiti Vilno. Čeprav je imel majhne dohodke, je živel zelo razkošno. Oblasti niso mogle ugotoviti, odkod mu doteka denar.

Sosnovski je pridobil za svojo akcijo več mladih ljudi, med njimi tudi sina nemškega vojskovodje v svetovni vojni von Falkenhayna. Dalje je zapeljal v svoje mreže neko kavkaško princeso z imenom Katja Berberian, ravnatelja za oboroževanje v zraku pri Siemensovih tvornicah Josefa von Berga in njegovo ženo.

Sosnovski je bil obtožen, da je preskrbel poljski vladi podatke o novih nemških letalskih strojih, ki jih žene para. Glede na nemško poljski pakt se je zadeva obravnavala v največji tajnosti. Podoba je, da je največjo kazen odnesla Kitty von Beorgova, ki je bila v prvem zakonu omožena s sinom generala Falkenhayna. Kitty von Bergova je znana krasotica, zato je njena obsodba izzvala splošno senzacijo. Nemški listi ne smejo o aferi črhniti niti besedice.

RAZPUTIN IN STRUP

Poznavalci Razputinovega življenja in smrti se večkrat čudijo, če slišijo, da je ostal strup, ki ga je Razputinu ponudil knez Jusupov, brez učinka. Berlinski univ. profesor dr. Lesoke obravnava to zadevo v svoji knjigi "Klinična toksikologija". Knez Jusupov je hotel umoriti Razputina s ciankalijem, katerega je bil poprej pomešal vinu. Postavil je pred meniha dve čaši pijače in zastrupljeno kolač. Razputin je izpraznil čaši, pojedel tudi kolač, a vse je ostalo brez učinka. Sledovi zastrupljenja se niso pojavili, kar je spravilo Jusupova v obup ter ga končno privedlo do tega, da je meniha pobil.

Imunost proti ciankaliju so smatrali lahkoverni ljudje za mistično-okultno moč Razputina. Profesor Lesehke pa utemeljuje ta proces popolnoma drugače. Pravi, da nastopi smrtonosni učinek ciankalija samo pri normalni želodčni kislini. Pri Razputinu se ta proces ni mogel razviti, ker je menih trpel na alkoholni gastritidi, bolezenskem pojavu, pri katerem se tvorba normalne želodčne kisline močno zavlačuje. Razputin torej ni imel v sebi nobenih skrivnostnih moči, s katerimi se je boril proti sovražnikom, manjkali so mu samo pogoji, brez katerih ne nastopi zastrupljenje s ciankalijem pri gotovih želodčnih bolezniih.

"GLAS NARODA" zopet pošiljamo v domovino. Kdor ga hoče naročiti za svoje sorodnike ali prijatelje, to lahko stori. Naročnina za stari kraj stane $7. V Italijo lista ne pošiljamo.

V JUGOSLAVIJO
Preko Havre
NA HITREM EKSPRESNEM PARNIKU
PARIS
9. JUNIJA
30. Junija — 21. Julija
ILE DE FRANCE
16. Junija — 7. Julija
CHAMPLAIN
2. Junija — 23. Junija
NIZKE CENE DO VSEH DELOV JUGOSLAVIJE
Za pojasnila in potne liste vprašajte naše pooblaščene agente
French Line
19 STATE STREET, NEW YORK

SLOVENIC PUBLISHING CO.
TRAVEL BUREAU
216 WEST 18th STREET NEW YORK, N. Y.
PIŠITE NAM ZA CENE VOZNIH LISTOV, REZERVACIJO KABIN, IN POJASNILA ZA POTOVANJE

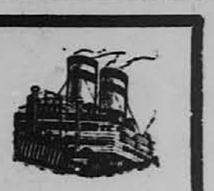

30. maja:
New York v Hamburg
President Roosevelt v Havre

1. junija:
Europa v Bremen
Volendam v Boulogne
Franconia v Havre

2. junija:
Champlain v Havre
Vulcania v Trst

6. junija:
Albert Ballin v Hamburg
Washington v Havre

8. junija:
Olympic v Cherbourg
Statendam v Boulogne

9. junija:
Paris v Havre
Leviathan v Cherbourg
Aquitania v Cherbourg
Conte di Savoia v Genoa

12. junija:
Bremen v Bremen

13. junija:
Lafayette v Havre
Deutschland v Hamburg

16. junija:
Ile de France v Havre
Berengaria v Cherbourg

18. junija:
Europa v Bremen

20. junija:
Hamburg v Hamburg
Majestic v Cherbourg
Manhattan v Havre

22. junija:
Veendam v Boulogne

23. junija:
Champlain v Havre
Rex v Genoa

27. junija:
Aquitania v Cherbourg
New York v Hamburg
Olympic v Cherbourg

28. junija:
Saturnia v Trst

29. junija:
Statendam v Boulogne

30. junija:
Paris v Havre
Bremen v Bremen
Leviathan v Cherbourg

3. julija:
Lafayette v Havre
Albert Ballin v Hamburg

4. julija:
Washington v Havre

5. julija:
Berengaria v Cherbourg

6. julija:
Majestic v Cherbourg

7. julija:
Ile de France v Havre
Conte di Savoia v Genoa
Europa v Bremen

11. julija:
Deutschland v Hamburg

13. julija:
Olympic v Cherbourg

14. julija:
Aquitania v Cherbourg
Vulcania v Trst

15. julija:
Champlain v Havre

17. julija:
Bremen v Bremen

18. julija:
Manhattan v Havre
Hamburg v Hamburg

20. julija:
Statendam v Boulogne

21. julija:
Paris v Havre
Leviathan v Cherbourg
Rex v Genoa

24. julija:
Europa v Bremen

25. julija:
New York v Hamburg

27. julija:
Majestic v Cherbourg

28. julija:
Ile de France v Havre

Splošna knjižnica

Nekatere teh knjig so izpod peresa svetovnoznanih pisateljev. Lahko jih priporočamo ljubiteljem leposlovja, ker vemo da jih bodo zanimale.

Št. 3. **Testament**
Spisal Ivan Rozman. Ljudska drama v 4 dejanjih, broš. .... .35

Št. 4. **Poletne klasje**
Spisal Cvetko Golar. Izbrane pesmi; 184 stra., broširano.. .50

Št. 7. **Andersonove pripovedke**
Za slovensko mladino priredila Utva. 111 strani, broš. ..... .35

Št. 6. **Ljubosumnost**
Spisal Ladislav Novak .. .30

Št. 8. **Akt štev. 113**
Spisal Emil Gaboriau ..... .75

Štev. 9. **Problemi sodobne filozofije**
Spisal univ. prof. dr. Fr. Weber. 347 strani, broš ..... .70

Št. 10. **Andrej Ternouc**
Spisal Ivan Albreht. Ilustrirana karikatura in minulosti. 55 strani, broširano ..... .25

Št. 11. **Peterčkove poslednje sanje**
Spisal Pavel Golia. Božično povest ..... .35

Št. 14. **Denar**
(Dr. Karl Engliš). Narodnogospodarski spis, poslovenil dr. Albin Ogris. 236 strani, broš... .80

Št. 15. **Edmond in Jules de Goncourt**
Spisal Renee Mauperin .... .. .40

Št. 16. **Življenje**
Spisal Janko Samec. Pesmi. 112 strani, broširano ..... .45

Št. 17. **Verne duše v vicah**
Spisal Prosper Merimee. Povest 80 strani ..... .30

Št. 19. **Potopljeni zvon**
Spisal Gerhart Hauptman. Drama, bajka v petih dejanjih. 124 strani, broširano ..... .50

Št. 20. **Gompači in Komurasaki**
Spisal Jul. Zeyer. Japonski roman. Prestavljeno iz češčine. 154 strani, broširano ..... .45

Št. 21. **Dvanajst kratkočasnih zgodbic, II.**
Spisal Fridolin Žolna. 73 strani, broširano ..... .25

Št. 22. **Kreutzerjeva sonata**
Spisal Lev Tolstoj. ..... .60

Št. 23. **Antigone**
(Sophkles). Žalna igra. Pislivenil C. Golar. 60 str., broš... .30

Št. 24. **Poslednji dnevi Pomejev**
Spisal E. L. Bulwer. I. del, 355 strani, broširano ..... .90

Št. 25. **Poslednji dnevi Pompeja**
II. DEL ..... .90

Št. 26. **Črne maske**
Spisal L. Andrejev. Poslovenil Josip Vidmar. 82 str., broš..... .35

Št. 27. **Brezposelnost in problemi —**
(Fran Erjavec). 80 str., broš. .35

Št. 29. **Tarzan sin opic**
Spisal Edgar R. Burroughs... 1.20

Št. 31. **Roka roko**
Spisal L. Lipovec ..... .25

Št. 32. **Živeti**
Spisal L. Lipovec ..... .25

Št. 35. **Vojna z Jugurto**
Gaj Salustij Krisp. Poslovenil Ant. Dokler. 123 strani, broš. .50

Št. 36. **Listki**
Spisal Ksaver Meško. 144 str. .65

Št. 37. **Domače živali**
Spisal Danimir Feigel ..... .30

Št. 38. **Tarzan in svet**
Edgar R. Burroughs ..... 1.—

Štev. 39. **La Boheme**
Spisal Henry Murger. ..... .90

Št. 40. **Misterij duše**
(Dr. F. Goestl) ..... 1.—

Štev. 48. **Tarzanove živali**
Spisal Edgar R. Burroughs .. .90

Štev. 49. **Tarzanov sin**
Spisal E. R. Burroughs. Trdo vezano 1.20

Št. 50. **Slika De Graye**
Spisal Oscar Wilde 1.20

Št. 51. **Slov. balade in romance**
Spisal C. Golar ..... .80

Št. 54. **V metežu**
Spisala Marija Kmetova .... 1.—

Št. 55. **Namišljeni bolnik**
Spisal Moliere ..... .50

Št. 56. **To in onkraj Sotle**
Spisal Fridolin Žolna ..... .30

Št. 58. **Glad**
(Hamsun) ..... .90

Št. 59. **Zapiski iz mrtvega doma**
(Dostojevski). I. DEL 1.—

Št 60. **Zapiski iz mrtvega doma**
(Dostojevski). II. DEL .... 1.—

Št. 61. **Bratje in sestre**
(C. Golar). ..... .75

Št. 62. **Idijot**
Spisal ruski pisatelj Dostojevski. I. DEL 90

Št. 63. **Idijot**
II. DEL ..... .90

Št. 64. **Idijot**
III. DEL ..... .90

Št. 65. **Idijot**
IV. DEL ..... .90

Vsi 4 deli 3.25

Št. 66. **Kamela, skozi uho šivanke**
(Frant Langer). Veseloigra .. .45

Naročite pri: KNJIGARNA "G. N."
216 WEST 18th STREET NEW YORK, N. Y.